

ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція України : Прийнята на V сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – №30. – Ст. 141.
2. Цивільний кодекс України. Закон України від 16 січня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – №40-44. – Ст. 356.
3. Цивільне право України: монографія / С.В. Ківалов; За заг. ред. Є.О. Харитонова, Т.С. Ківалової, О.І. Харитонової ; Нац. ун-т «Одес. юрид. акад». – О. : Фенікс, 2010. – 700 с.
4. Цивільне право України. Особлива частина : підручник / За ред.: В.Г. Фазикоша, С.Б. Булеци. – К. : Знання, 2013. – 752 с.

Корчак Олександр Олександрович

*студент 3-го курсу Інституту кримінальної юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»
Науковий керівник – к.ю.н., ст. викладач Адаховська Н.С.*

АНАЛІЗ ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО ЗАБОРОНИ ПОШИРЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ, ЯКОЮ ПОРУШУЮТЬСЯ ОСОБИСТІ НЕМАЙНОВІ ПРАВА

Визнання людини найвищою соціальною цінністю, гарантування її прав та свобод є провідними засадами побудови громадянського суспільства в умовах сьогодення. На перший план виходять особисті немайнові права фізичної особи, яким присвячено II Розділ Конституції та Книга друга Цивільного кодексу України (далі – ЦК України) [1, 2]. Гарантування прав і свобод людини і громадянина потребує також належного механізму забезпечення їх здійснення, захисту та поновлення порушених особистих немайнових прав.

На сьогодні все більше уваги привертає питання пов'язане з поширенням інформації, якою порушуються особисті немайнові права фізичної особи. З розвитком науково-технічного прогресу та мережі Інтернет виникає потреба у постійному вдосконаленні чинного законодавства у відповідній сфері.

Стаття 32 Конституції України кожному гарантує судовий захист права спростувати недостовірну інформацію про себе і членів своєї сім'ї [1]. Прийнято вважати, що з поширенням недостовірної інформації або дифамації (поширення правдивої інформації, яка порочить честь та гідність фізичної особи) відбувається порушення особистого немайнового права.

Вперше на законодавчому рівні питання захисту честі і гідності було закріплено в ст. 7 Основ Цивільного законодавства Союзу РСР і союзних республік (далі – Основ) від 8 грудня 1961 р. [3], відповідно до якої як фізичній так і юридичній особі надавалося право звернутися до суду щодо спростування недостовірної інформації, за умови, що особа, яка поширила такі відомості не доведе, що вони відповідають дійсності. Однак даною статтею не передбачалася пряма заборона поширення такої інформації та не було регламентовано питання щодо її масового поширення.

З прийняттям ЦК УРСР від 18 липня 1963 р. [4] ст. 7 повністю дублювалося положення ч. 1 ст. 7 Основ щодо права звернення до суду, натомість виходячи зі своєї назви вона розширювала коло посягання окрім честі та гідності ще й на ділову репутацію, що було позитивним моментом, оскільки перші два об'єкти відносяться виключно до фізичної особи, натомість ділова репутація здебільшого стосується юридичної особи.

Позитивним моментом є те, що в ч. 2 ст. 7 ЦК України 1963 р. вирішувалося питання щодо масового поширення інформації та зазначалося, яким чином повинні бути поширені відомості, щоб вони порушували особисті немайнові права. Хоча знову ж таки прямої заборони поширення вищезгаданого виду інформації не було, тобто будь-хто міг здійснювати її поширення та бути притягнутим до відповідальності лише у тому випадку, якщо не доведе достовірність такої інформації.

Виходячи з вищезазначеного можна дійти висновку, що як в Основах 1961 р. так і в ЦК УРСР 1963 р. зовсім нічого не зазначено про дифамацію, тобто особа могла вільно поширювати правдиву інформацію (наприклад, про особу, яка хворіє певною невиліковною хворобою) незважаючи на те, що це пригнічувало честь та гідність останньої.

З прийняттям чинного ЦК України від 16 січня 2003 р. [2] дане питання було вирішено, та відповідно до ст. 278 ЦК України вже передбачається пряма заборона поширення інформації, якою порушуються особисті немайнові права, щоправда лише фізичної особи, натомість зовсім не згадується про ділову репутацію юридичної особи. Тому вважаємо за доцільне передбачити в рамках даної статті заборону поширення та порядок спростування інформації, яка шкодить діловій репутації останньої (інформація що містить посягання на товарний знак, виробничу марку, розголошення комерційної таємниці, зниження престижу чи довіри тощо).

Останні зміни з приводу даного питання вносилися ЗУ «Про внесення змін до ЦК України щодо права на інформацію» від 22.12.2005 р. № 3261-IV, відповідно до якого перелік об'єктів, в яких передбачалося порушення особистого немайнового права було доповнено радіопередачею [5], що є слушним

зауваженням оскільки даний вид поширення інформації є доволі таки широко поширеним на території нашої держави, особливо серед осіб похилого віку.

Від 12 квітня 2016 р. Верховною Радою України одержано проект закону №4401 «Про внесення змін до Цивільного Кодексу України (щодо заборони поширення в мережі Інтернет інформації, якою порушуються особисті немайнові права)», яким передбачається ст. 278 ЦК України доповнити частиною третьою такого змісту:

«3. Якщо відомості, що порочать честь, гідність чи ділову репутацію фізичної особи, виявилися після їх розповсюдження доступними в мережі Інтернет, фізична особа має право вимагати видалення відповідної інформації, а також спростування зазначених відомостей способом, що забезпечує доведення спростування до користувачів мережі Інтернет» [6].

Перш за все внесення таких змін до ЦК України є безумовно виправданим, оскільки популярність електронної мережі та кількість користувачів нею з кожним роком зростає, однак чи можна вважати поширення інформації через Інтернет масовим, якщо відповідно до ЗУ «Про інформацію» його не визнано засобом масової інформації. Таким чином виникає питання про доцільність внесення таких змін до ст. 278 ЦК України, з якої випливає що передбачений нею засіб захисту орієнтований лише на застосування до масових поширень інформації, якою порушуються особисті немайнові права.

Тому вважаємо за доцільне спочатку визнати Інтернет засобом масового поширення інформації та прийняти спеціальний нормативно правовий акт на зразок ЗУ «Про друковані засоби масової інформації (преси) в Україні» чи то ЗУ «Про телебачення і радіомовлення», який би регламентував правові відносини в даній сфері.

Якщо ж відбудеться внесення змін до ст. 278 ЦК України без визнання Інтернету засобом масової інформації відбудеться порушення умови, яка випливає з даної статті, щодо масового поширення інформації, оскільки незважаючи на доволі таки високий відсоток користувачів електронною мережею в Україні – 43,5 % [7], даний вид поширення інформації все ж таки ще не дотягує до визнання його масовим. Однак даний законопроект слід взяти до уваги і почати працювати над правовою регламентацією даного питання, так як, зважаючи на швидкі темпи приросту користувачів Інтернету, в найближчому майбутньому з'являться всі підстави для визнання його засобом масової інформації та відповідно виникнення потреби у врегулюванні питання щодо необхідності заборони поширення інформації, якою порушуються особисті немайнові права в електронній мережі та визначення способів спростування такої.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 11. – Ст. 143 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
2. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2016. – № 9. – Ст. 89 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
3. Основи Цивільного законодавства Союзу РСР і союзних республік від 8 грудня 1961 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://bibliotekaok.khrestomatia.ru/bibliotekaok/khrestomatia%20po%20istorii%20otchestvennogo%20gosudarstva%20i%20prava/chapter_34-42.php
4. Цивільний кодекс України від 18.07.1963 № 1540-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1540-06>
5. Про внесення змін до ЦКУ щодо права на інформацію : Закон України від 22.12.2005 № 3261-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3261-15>
6. Про внесення змін до Цивільного Кодексу України (щодо заборони поширення в мережі Інтернет інформації, якою порушуються особисті немайнові права) : Проект закону №4401 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=58697
7. Internet world stats / Internet Stats and Facebook Usage in Europe November 2015 Statistics [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.internetworldstats.com/stats4.htm#europe>

Кубрак Данило Артемович

студент 2-го курсу соціально-правового факультету

Національного університету «Одеська юридична академія»

Науковий керівник – к.ю.н., асистент Швидка В.Г.

ЗАХИСТ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Становлення ринкових відносин висуває на перший план проблему забезпечення конкурентоспроможності товарів, захисту інтересів споживачів і особливо розробників нових ідей, технічних і художньо-конструкторських рішень. Перехід до ринкових відносин неможливий без конкуренції виробників – найважливішого чинника стимулювання їх інноваційної активності і попиту на нововведення. Це в свою чергу сприяє розвитку науки, винахідництва, дизайну.